

Лекція 1. Корупція на атоми: феномен корупції від історії до сьогодення

МЕТА ЛЕКЦІЇ

З'ясувати суть поняття «корупція» та його головні складові. Розкрити явище корупції на різних етапах історії. Ознайомитися із формами й видами корупції. Висвітлити поширеність корупції в Україні та світі.

План

1. Корупція: суть та походження
2. Види та форми корупції
3. Поширеність корупції

Обамба reached out only two months
earby charts show the difference in
lays overall
are of GDP
ext decade.
roposes to
? trillion
spending
n average
% of GDP,
.7 trillion
national

**Екс-конгресмена США
визнано винним у
корупції!!!!!!**

Сто п'ятдесят років
ув'язнення загрожує
колишньому конгресмену
США від штату Луїзіана
Вільяму Джефферсону, якого
визнали винним у
хабарництві, шахрайстві та
відмиванні грошей. За
даними Федерального бюро
розслідувань, Джефферсон
отримав хабарі на суму понад
понад 478 тисяч доларів США.

Un
public
the tea
under
budge
anced
cuts a
we ne
nomic
higher
more
Ryan
tax ref
cut th
and co
to 25%
elimin
and cre
compar
pool an
tric to
Ch.
Camp

irei
mor
blan
dodge
polit
Mr. C
conti
fiscal
Un
public
the tea
under
budge
anced
cuts a
we ne
nomic
higher
more
Ryan
tax ref
cut th
and co
to 25%
elimin
and cre
compar
pool an
tric to
Ch.
Camp

Кейс Вільяма Джефферсона (США)

У 2005 році ФБР отримало достовірну інформацію про те, що чинний на той момент член Конгресу США нібито використовує своє службове становище для вимагання хабарів від американських компаній, зацікавлених у веденні бізнесу в Африці, і розпочало розслідування.

«Він використав свій вплив і свою владу для збагачення своєї сім'ї. Думаю, що ця справа ще раз показала, що ми є нацією закону, і жодна людина, навіть конгресмен, не може бути вище закону» - прокурор Дана Беннта

Кейс Вільяма Джефферсона надає кілька важливих уроків:

Невідворотність
відповідальності

Важливість
прозорості та
етики в політиці

Негативний
вплив корупції
на суспільство

Особистий та
професійний
ризик

Чи знайоме вам поняття «корупція»?

Яке забарвлення має це поняття особисто для вас?

Які асоціації виникають у вас коли ви чуєте термін «корупція»?

Це явище може мати як позитивні, так і негативні наслідки?

Чи стикалися ви чи ваші рідні з корупцією? Наведіть приклади з життя.

Корупція існує лише в органах влади?

Яке ви можете дати визначення поняттю?

1. Корупція: суть та походження

- З латинської мови слово «corruptio» перекладається як розлад, руйнування, роз'єднання, що достатньо добре характеризує уявлення про наслідки корупції.
- Формулювання самого ж визначення корупції може відрізнятися залежно від конкретної організації чи країни, але суть залишається приблизно однаковою

Transparency International:

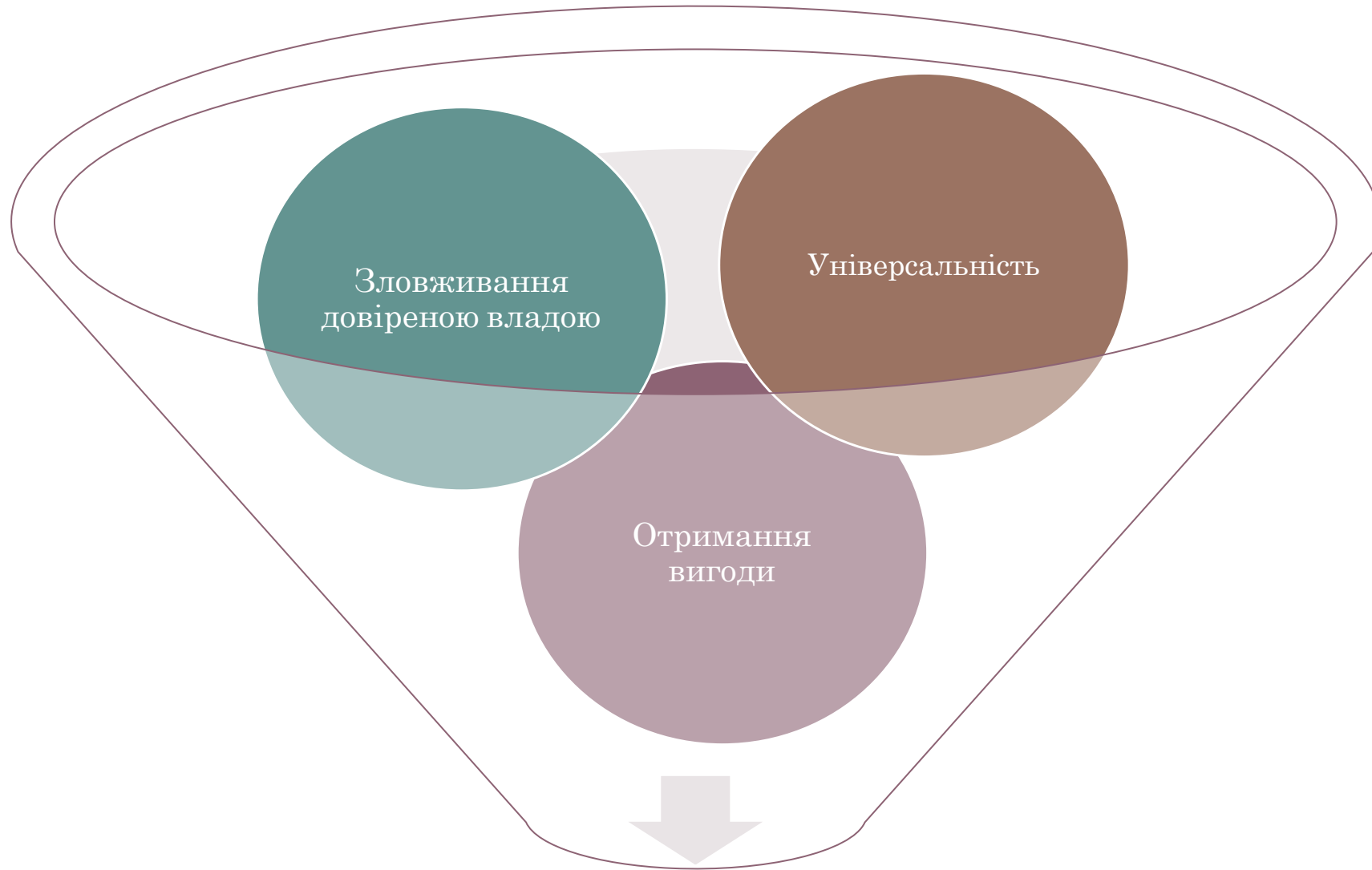
«Корупція – це
зловживання
довіреною владою для
приватної вигоди»

Світовий банк:

«Корупція — це
зловживання
публічною посадою для
особистої вигоди».

Закон України «Про запобігання корупції»:

«Корупція — використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей»

Основні елементи корупції

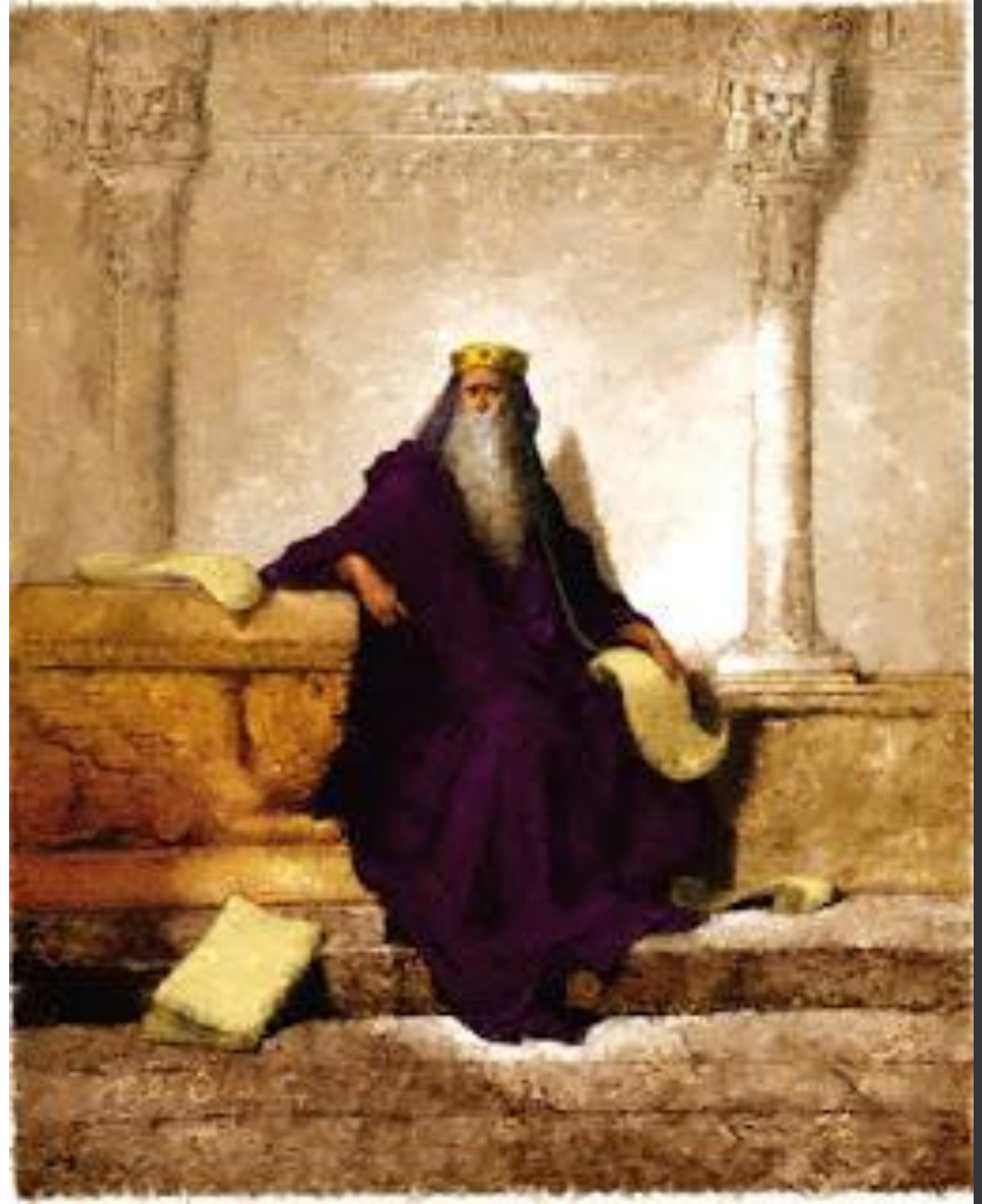
Жертви корупції

1. **Громадяни.** Звичайні люди можуть постраждати від корупції, коли вони стикаються з вимаганням хабарів за надання державних послуг, таких як отримання документів, медична допомога або соціальні виплати.
2. **Бізнесмени.** Підприємці можуть стати жертвами корупції, коли чиновники вимагають хабарі за отримання ліцензій, дозволів або інших необхідних документів для ведення бізнесу.
3. **Державні службовці.** Чесні чиновники можуть стати жертвами корупційної системи, якщо вони зазнають тиску або погроз з боку колег або вищих посадовців, які хочуть отримати неправомірну вигоду.
4. **Організації та компанії.** Корпорації можуть страждати від корупції, коли конкуренти використовують хабарі, щоб отримати контракти або інші переваги на ринку.
5. **Суспільство в цілому.** Врешті-решт, корупція шкодить всьому суспільству, оскільки призводить до погіршення якості державних послуг, економічного розвитку та суспільної довіри до державних інституцій.

Історичні витoki корупції

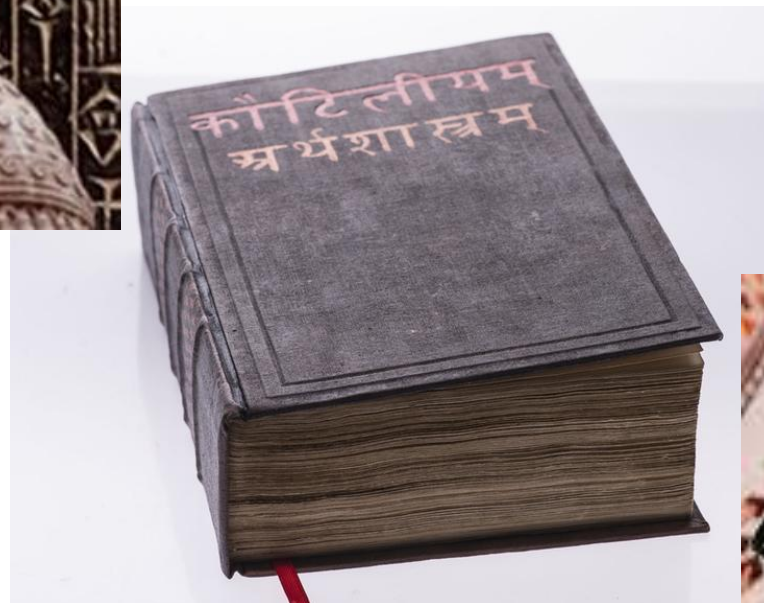
Давні часи

Застереження проти хабарництва, яке *«осліплює зрячих та викривляє слова справедливих»*, згадано ще в Старому Завіті. Притчі Соломона говорять, що **цар, який керується справедливістю й правосуддям, зміцнює державу. Натомість ласий до подарунків і хабарів цар навпаки її руйнує та спустошує.**

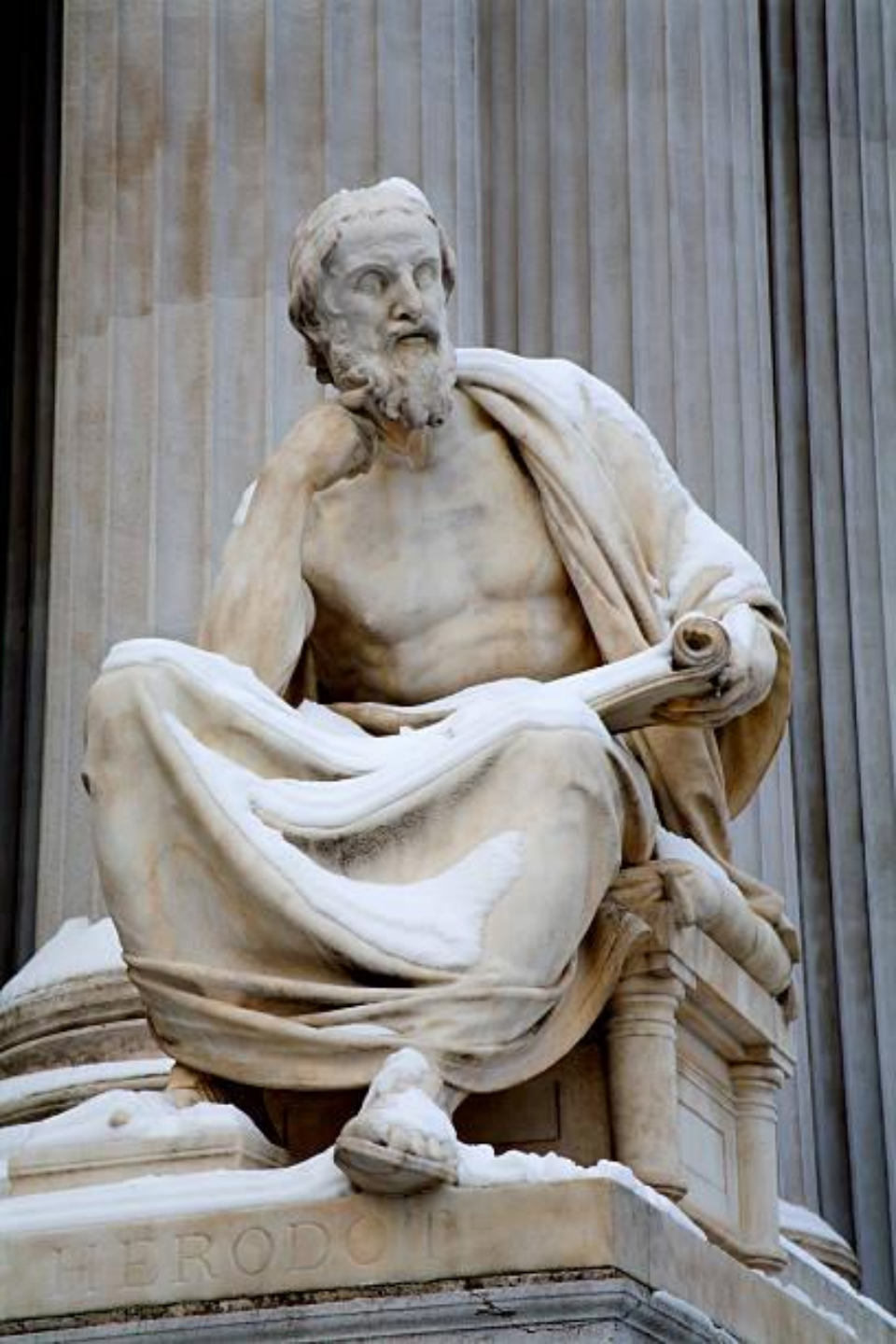

Ще в давні часи люди міркували над інструментами обмеження такої поведінки. Наприклад, закони Хаммурапі (1800 р. до н.е.) передбачали покарання корумпованих суддів задля збереження ефективного судочинства.

Подібні норми були й в інших частинах світу (наприклад, Артхашастра в древній Індії або Коран на Близькому Сході).

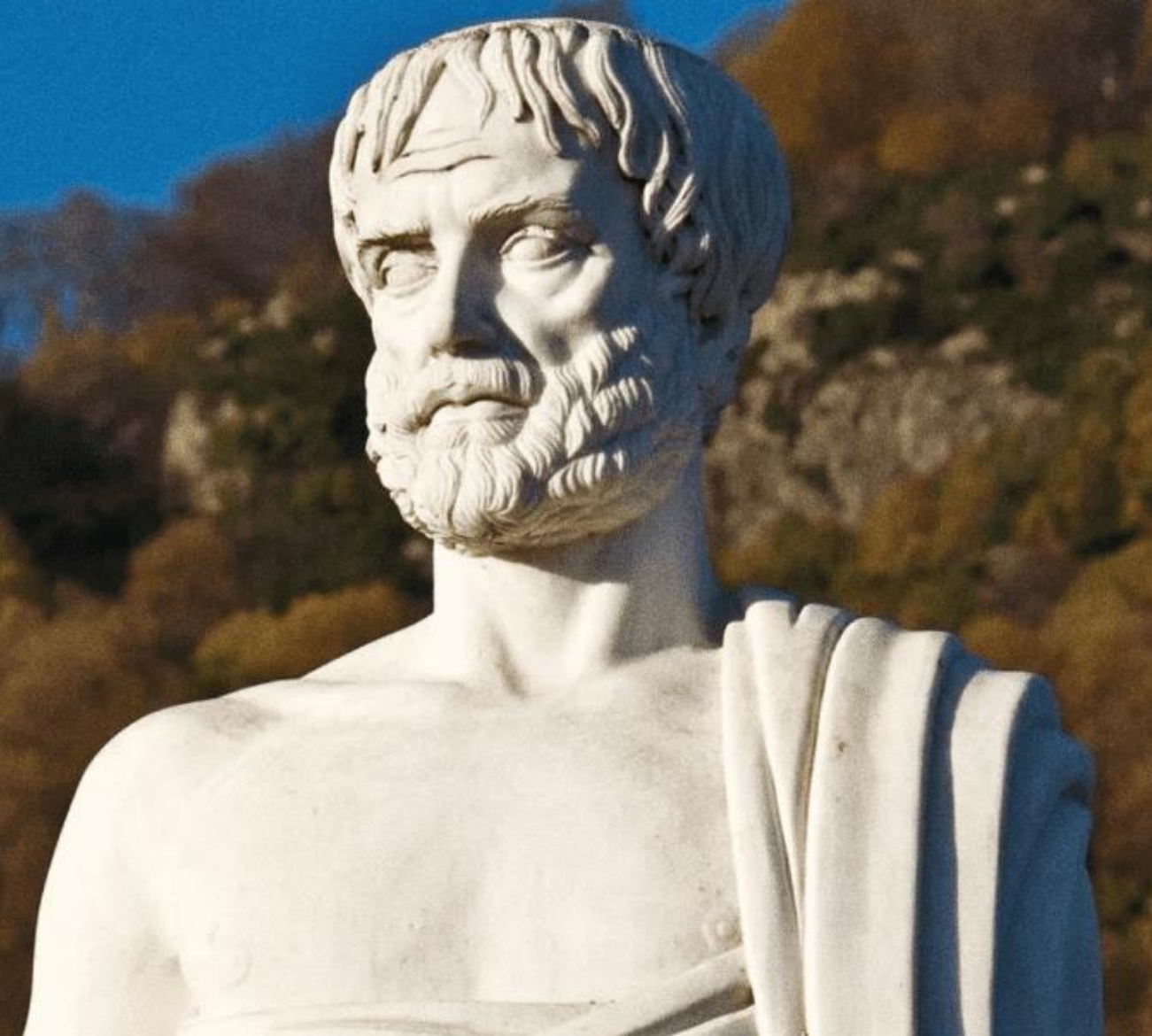
Геродот (між 490 і 480 р. до н. е. — близько 425 р. до н. е.) — давньогрецький історик. Один з перших географів і вчених-мандрівників. На підставі побаченого на власні очі і почутих розповідей створив перший загальний опис відомого тоді світу. Автор «Історії» в дев'яти книгах, присвячених опису греко-перських воєн з викладом історії держави Ахеменідів, Єгипту та ін., містить перший систематичний опис життя і побуту скіфів. Прізвисько — батько історії.

- Геродот описав ілюстративну історію, яка трапилась у стародавній Персії в VI ст. до н.е. Тоді царський суддя Сізамн був підкуплений та виніс несправедливий вирок. Цар Камбіс наказав стратити недоброчесного суддю, а з його шкіри зробити ремінь та обтягнути нею суддівське крісло. На посаду страченого цар призначив його сина Отана й наказав йому пам'ятати, на якому кріслі він сидить, коли судить.

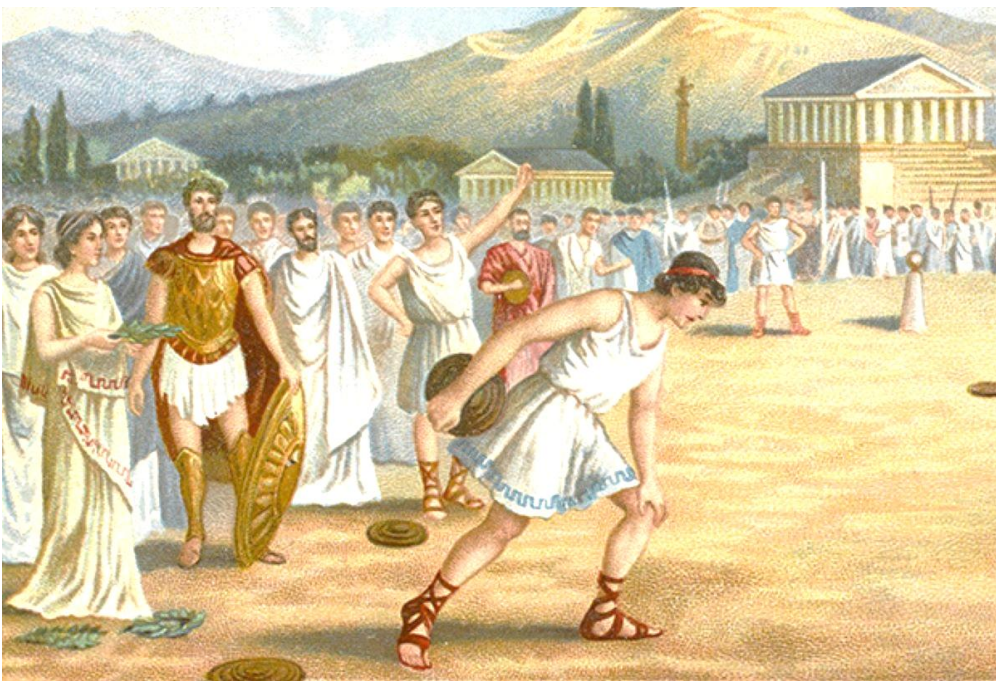
- У 1498 році нідерландський живописець Гарард Давид напише картину «Здирання шкіри з продажного судді», яка буде розміщена в залі міської ради Брюгге, де проводили судові засідання.

Стародавня Греція

- У Стародавній Греції корупцію розуміли як негативне явище, що руйнує політику, найвищу форму співжиття людей у полісі.
- Аристотель згадував корупцію як фактор, що може призвести до виродження держави, і наголошував на необхідності громадянського контролю за діями можновладців.

Водночас корупційні випадки траплялися у сфері спорту, оскільки Греція є батьківщиною Олімпійських ігор, переможці яких ставали поважними постаттями. Тому траплялися випадки підкупів, наприклад, Павсаній писав, що в 388 році до н.е. боксер Евпол підкупив своїх трьох суперників. Тоді покарали всіх чотирьох учасників.

Приблизно в 322 році до н.е. п'ятиборець на ім'я Каліпп запропонував своїм конкурентам гроші за поразку в змаганні.

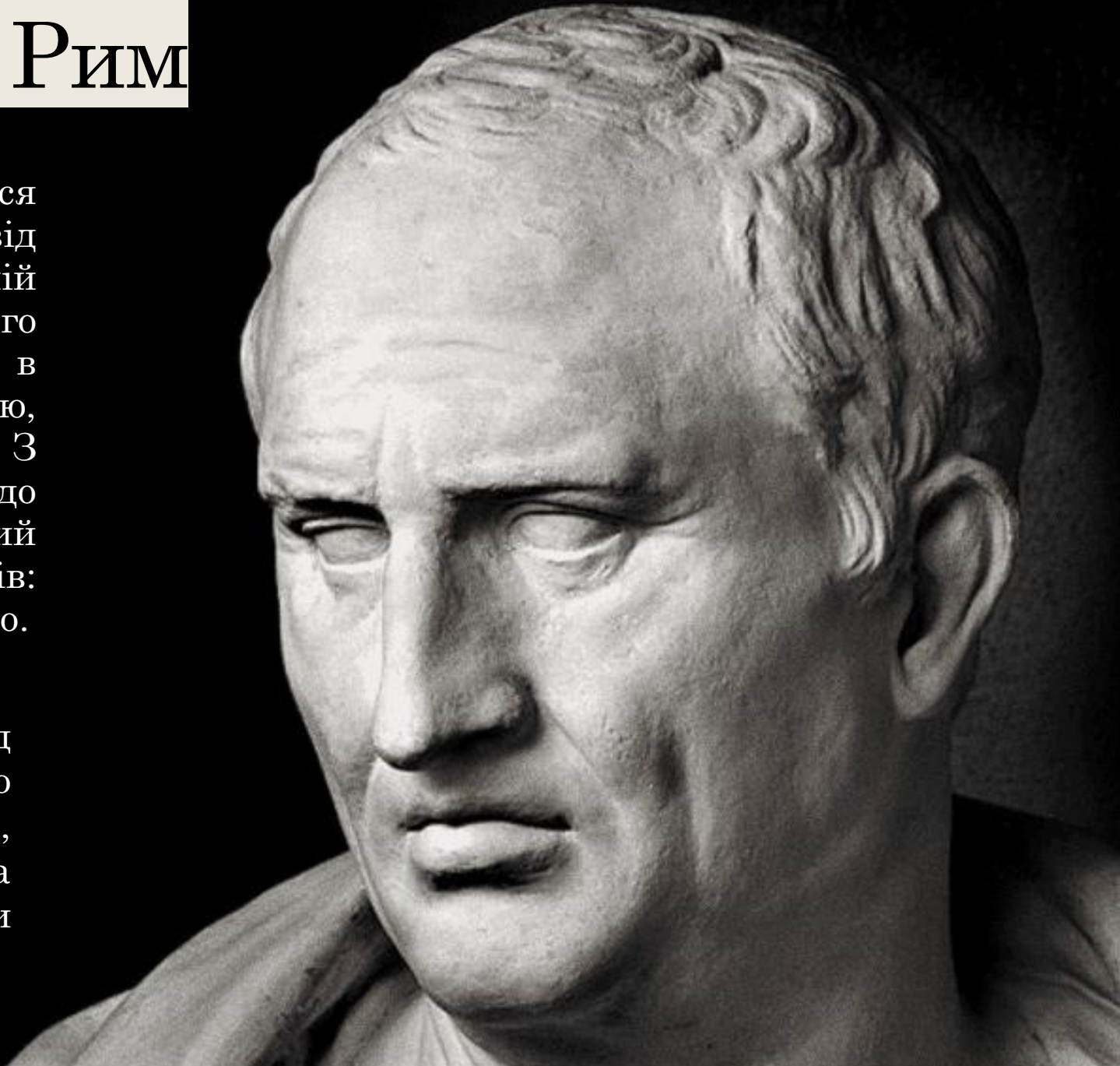

Крім того, деякі олімпійські спортсмени були підкуплені, щоб змагатися за інші міста-держави. Після своєї олімпійської перемоги бігун Сотад із Криту «продався», аби змагатися за місто-суперника Ефес. Після цього рідне місто його вигнало. Коли факти корупції виявляли, винні спортсмени мали сплатити штрафи – як ті, хто пропонував хабар, так і ті, хто брав гроші. Але результат конкурсу залишився незмінним. Спортсмена, який переміг, проголошували переможцем, навіть якщо він був корумпованим.

Стародавній Рим

- У Стародавньому Римі вперше з'явився термін «корупція». Термін походить від лат. «corruptere», що в юридичній термінології означає видачу судового документа в обмін на компенсацію, а в ширшому розумінні – неприємну дію, систему, що занепадає та погіршується. З часом він став усе більш наближеним до сучасного значення й охоплював широкий перелік зловживань можновладців: купівлю посад, підкуп суддів, хабарництво.

Римська республіка страждала від корупції, і такі люди, як Цицерон, що прагнули відродження республіки, присвятили себе справі виявлення та притягнення до суду за крайні прояви корупції, особливо у провінціях.

Крах Римської імперії

- Саме корупція стала тим фактором, який призвів до занепаду Римської імперії. Її тривале масштабування спричинило збільшення грошей і доходів, відповідно зросла корупція та хабарництво, завдяки яким чиновники отримували доступ до влади й цих грошей. Багаті люди купували голоси громадян та обдаровували своїх друзів. Хабарництво зростало до таких розмірів, що громадяни перестали довіряти Сенату. Безліч людей повернули в рабство після завоювань Римської імперії.
- Коли завойовницькі дії Риму занепали, зменшилися й джерела доходів. Це створило величезний стрес для економіки. Чиновники почали оподатковувати своїх громадян, посилюючи невдоволення. Злочинність у Римі вийшла з-під контролю, і люди боялися за свою безпеку. Багаті наймали власні приватні армії для захисту. Ці армії часто вбивали людей і крали їхні землі. Таким чином, Римську імперію поступово охопив політичний безлад, який зруйнував її велич, не в останню чергу завдяки поширенню хабарництва та корупції.

Середні віки

- Особлива модель політичної корупції, а отже, і політики виникла в Європі на початку одинадцятого століття. У ній середньовічний християнський акцент на важливості моральних цінностей поєднувався з класичним акцентом на цінності розуму.
- Поняття *«корупція»* отримало *більш релігійне трактування*, яке пов'язували з гріховною природою людини. Терміном «corruptibilitas» позначали схильність до *руйнування, тлінності і гріховності людини*.

Світська та церковна влада в Європі були дуже тісно пов'язані: Папа залежав від волі світських правителів у реалізації церковної політики і, щоб полегшити цей процес, Церква все більше й більше долучалася до світського уряду, зближаючись із панівною коаліцією.

Корупційні методи

Паломництво до місць реліквій та святих місць як спосіб покаяння та відшкодування гріхів.

Симонія — купівля та продаж церковних посад за гроші.

Індульгенція — грамота за прощення гріхів.

Спасіння можна досягти просто через купівлю достатньої кількості індульгенцій.

Відродження

- В епоху Відродження Ніколо Макіавеллі в роботі «Державець» *порівнював корупцію з хворобою*. За його словами, спочатку хворобу важко розпізнати, проте легко вилікувати. З плином часу *хвороба загострюється — тоді її легко розпізнати, проте важко вилікувати*.
- Так само й із корупцією в державі: перші її прояви мудрий правитель може подолати легко, але, якщо з часом корупція встигне проникнути в усі сфери життя, жодні ліки не допоможуть.
- Ніколо Макіавеллі першим розглянув питання ступеня розповсюдженості корупції та її впливу на соціально-політичну систему.

- З найбільш ілюстративних прикладів корупції той час була олігархічна родина Медічі, представники якої з XV по XVIII століття неодноразово ставали правителями Флоренції.
- Водночас свого впливу вони досягли зокрема корупційним шляхом, підкуповуючи митців.
- Серед представників Медічі є четверо пап римських: Лев X, Пій IV, Климент VII, Лев XI та декілька членів королівських сімей Франції.

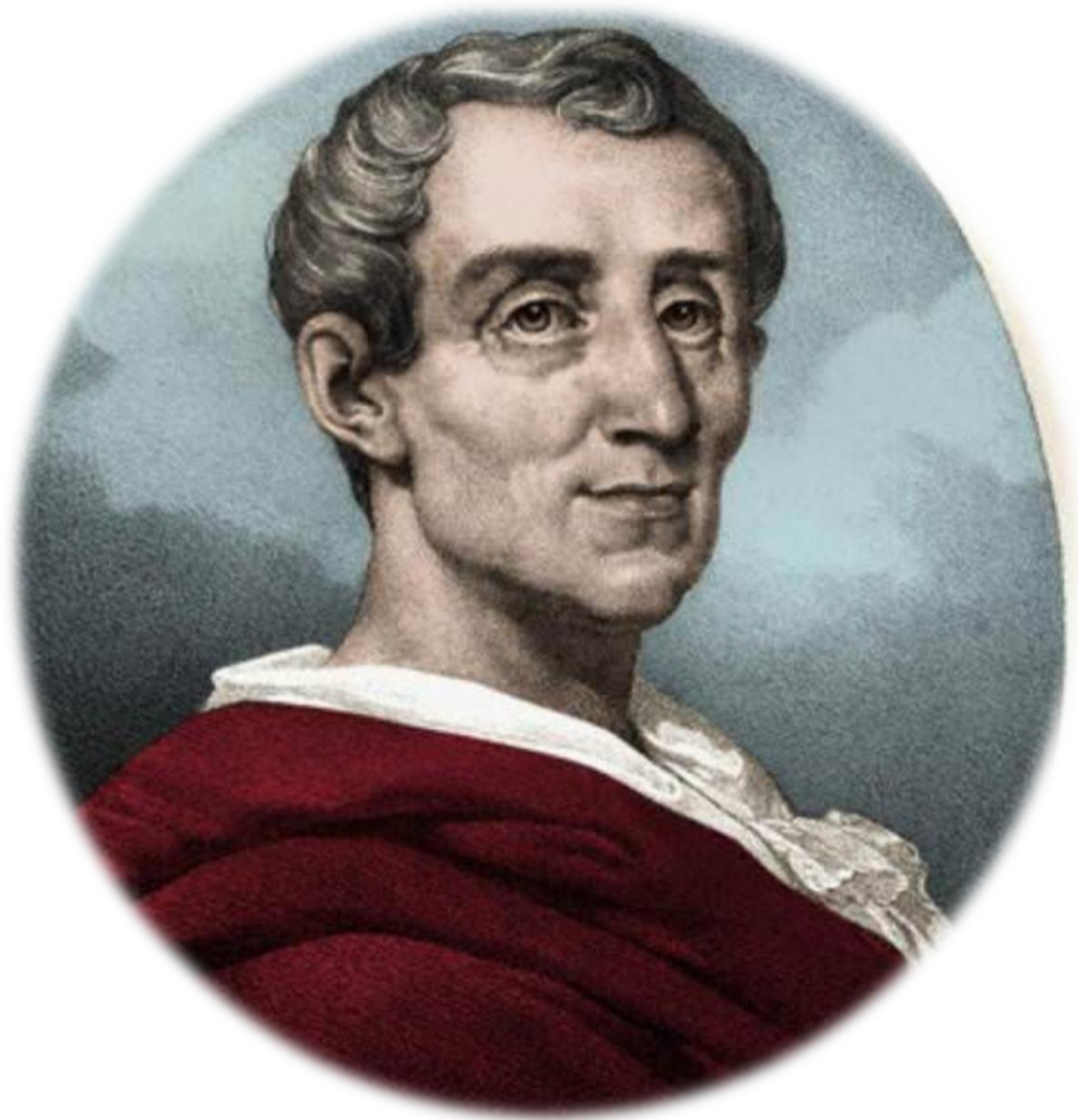
- Епоха Відродження славиться розквітом мистецтва. Не дивно, що саме в цей час зв'язок корупції та мистецтва проявлявся часто. У Німеччині в середині XVI століття чиновником міської адміністрації Аугсбурга (Німеччина) працював Пауль Гектор Майр, великий фанат фехтування. Його засмучувало, що поширення вогнепальної зброї знищує середньовічне європейське мистецтво рукопашного бою. Тому Майр зібрав усі доступні йому посібники з фехтування та узагальнив їх у двотомній праці «Opus Amplissimum de Arte Athletica».
- Проект виявився надзвичайно дорогим і розтягнувся на 4 роки. Щоб фінансувати видання, автор брав гроші з міської скарбниці. 1579 року розкрадання розкрили й Майра повісили, а книга дожила до наших днів.

In congressum eo modo te adaptabis sequentis habitus, pedem dextrum praeparas, manu dextra falcis manubrium medium contineas, manus uero sinistra inferiori sit aduersa contra aduersarium porrectum, statim itaque inferni hostis sinistram praedepressam perstringes incidendo. Sin uero is e contra habitu eodem usus fuerit, tuq. sinistram contra aduersarium praefixeris, falcem in latere dextro sustuleris, manus sinistra applicata capulo inferiori, dextra medio, collo eius, scutula adiunges de latere hostis sinistro, et si eum ex eo habitu uersum te attraxeris, tu eius incisione inferam uitabis. Si uero te eadem ratione fuerit aggressus, ad inferiori capulo manum leuam remouebis, falcis eius hastula ea applica, sursum si postea leuaueris, superna incisionem aduersarii ea ratione repuleris. Ceterum manu sinistra rursus manubrio inferiori inuicta, si praedepressam dextro retrosum concesseris, sinistram praedem desecare aduersario poteris.

Новий час

- У Новий час у Європі почали виникати централізовані держави зі складним бюрократичним апаратом і правовими системами. Саме тоді сформувалося розуміння корупції як зловживання державними службовцями своїми повноваженнями для особистого збагачення.
- Зокрема, *Шарль Луї Монтеск'є*, розглядаючи методи боротьби з корупцією, робить акцент на необхідності обмеження владних повноважень та реалізації принципу *поділу влади на три гілки: законодавчу, виконавчу та судову* — які будуть взаємно стримувати й контролювати одна одну.

2. Види та форми корупції

Велика корупція (англ. – *grand corruption*)

Це корупція в особливо великих розмірах, яка приносить вигоду невеликій групі людей за рахунок багатьох інших, завдаючи значної шкоди суспільству. Є характерною для вищих і середніх ешелонів влади та великого бізнесу. Ідеться про складні корупційні схеми, створення корупційних мереж, що можуть включати десятки, а то й сотні фігурантів.

Прикладом такого виду корупції можна назвати хабар Національному антикорупційному бюро України (НАБУ) та Спеціальній антикорупційній прокуратурі (САП) у розмірі 6 млн доларів.

6-мільйонний хабар за підкуп керівництва НАБУ і САП передали ЗСУ

Політична корупція (англ. – *political corruption*)

В Україні політичну корупцію часто відносять до великої, бо в багатьох випадках вони взаємопов'язані.

Політична корупція – це маніпулювання процедурами, державними політиками, інституціями, розподілом ресурсів з боку осіб, які приймають рішення, для особистої вигоди (накопичення багатства, підтримка влади та впливу).

Прикладом політичної корупції можна назвати кейс Альберта Фухіморі – експрезидента Перу. З 1990 року він десять років обіймав посаду президента держави. Після перемоги на чергових виборах у 2000 році в пресі з'явилася інформація про підкуп, фальсифікації та інші порушення під час кампанії. У 2009-му Фухіморі отримав 25 років ув'язнення.

Побутова корупція (англ. – *petty corruption*)

Виникає у відносинах між пересічними громадянами та публічними службовцями.

I. Ознайомтесь з інформацією, поданою в інфографіці та проаналізуйте її.

Один із найпоширеніших видів корупції, з яким ми стикаємося в повсякденному житті, — побутова корупція. Вона супроводжує нас майже скрізь. Ось лише деякі сфери людської діяльності, що тісно сплелися з корупцією.

«Вдячність»
за народження дитини
в пологовому
будинку

Медична довідка
для оформлення
або обміну
водійського
посвідчення

Оформлення
медичних книжок
для працівників

Зарахування дитини
до школи чи дитячого
садка

Довідка 086У (для вступу
на навчання чи поїздки
в табір відпочинку)

Огляд у лікаря
в неприйомні
години

Здача аналізів
й прискорення
отримання результатів

Щомісячний внесок
у фонд закладу освіти

Заповнення атестату
про закінчення школи

«Оминання» черги
в паспортному
столі

Домовленість про повторне
написання контрольної
чи відпрацювання пропуску
в закладі освіти

Складання заліків
й іспитів

Довідка ЖКХ
про склад родини

Виклик майстрів ЖКХ
(слюсарів, електриків тощо)

Послуги контролерів
з перевірки лічильника

Послуга «заповнення
декларації» в аеропортах
чи на вокзалах

Дати
чи
не дати?

Періодичні шкільні збори на
придбання нового обладнання,
книжок, меблів, телевізора,
опалення, охорону, кондиціонер
тощо

Домовленість із поліцією за
керування в нетверезому стані,
не пристебнутий пасок безпеки,
перевезення дитини без
дитячого крісла тощо

Оформлення документів
у військкоматі чи відстрочка
призову

Набір тексту документа
(доручення, заповіт тощо)
в нотаріальній конторі

Набір тексту заявки чи анкети
для оформлення закордонного
паспорта

P.S. Кожна ситуація, навіть та,
що на перший погляд,
є абсолютно незначною,
є особистим внеском кожного
в розквіт корупції.

Адміністративна корупція (англ. – *administrative corruption*) її розглядають самотійно або як частину побутової корупції.

Зазвичай виникає між державою та бізнесом і стосується отримання дозволів, ліцензій, погоджень тощо.

Одним із добре відомих прикладів такого виду корупції є випадок, коли уряд Індії підписав угоду про постачання електроенергії з компанією Enrons Dabhol Power Corporation (DBC), що виробляла електроенергію за ціною в сім разів вищою, ніж інші постачальники.

Інші підходи до класифікації корупції:

- **за сферами діяльності:** політична, економічна, побутова;
- **за гілками влади:** у законодавчій, у виконавчій, у судовій сферах;
- **за частотою виникнення:** ситуативна, системна.

Форми корупції

Хабарництво

- надання грошей, подарунків або іншої матеріальної вигоди особі, щоб спонукати її зробити певні дії або, навпаки, не робити таких дій, із використанням наданої їй влади

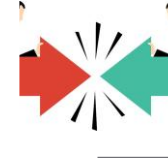
Непотизм

- перевага в наданні грошових коштів або іншого майна, пільг, послуг, нематеріальних активів наближеним особам, родичам чи друзям

Зловживання впливом

- зловживання повноваженнями, становищем та інші посадові злочини, що вчиняють для задоволення корисливих чи інших особистих інтересів або інтересів інших осіб.

Конфлікт інтересів

- суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницьким и повноваженнями, що впливає на об'єктивність чи неупередженість прийняття рішень або на вчинення чи невчинення дій під час виконання повноважень

За способом вчинення корупції розрізняють:

- 1) **лобізм** (полягає в «проштовхуванні» способом прийняття нормативних й інших актів у всіх гілках влади, органах місцевого самоврядування, потрібних окремим кланам, бізнес-групам рішень, які часто суперечать національним інтересам, чинному законодавству, або зміни редакції нормативних актів не на користь інтересам держави та суспільства;
- 2) **фаворитизм** — надання переваги певним особам;
- 3) **кронізм** — це надання посадовою особою переваги, пільги та привілеїв друзям і колегам.
- 4) **непотизм** — це фактичні або передбачувані переваги, надані членам своєї родини.

Найгучніші випадки корупції

- У 2015-2016 понад 10 членів виконкому ФІФА продавали свої голоси в найважливіших рішеннях, як-от вибори країни-господарки Чемпіонатів світу, отримували кошти за продаж прав на телетрансляції «правильним» компаніям, закривали очі на допінг.
- Найбільший сплеск корупції спостерігавсь у ФІФА в період з 1998 до 2015 року, коли керівником ще був швейцарець Йозеф Блаттер.
- Його звинуватили в зловживанні посадовими повноваженнями, незаконному привласненні коштів та усунули від футболу на 8 років.

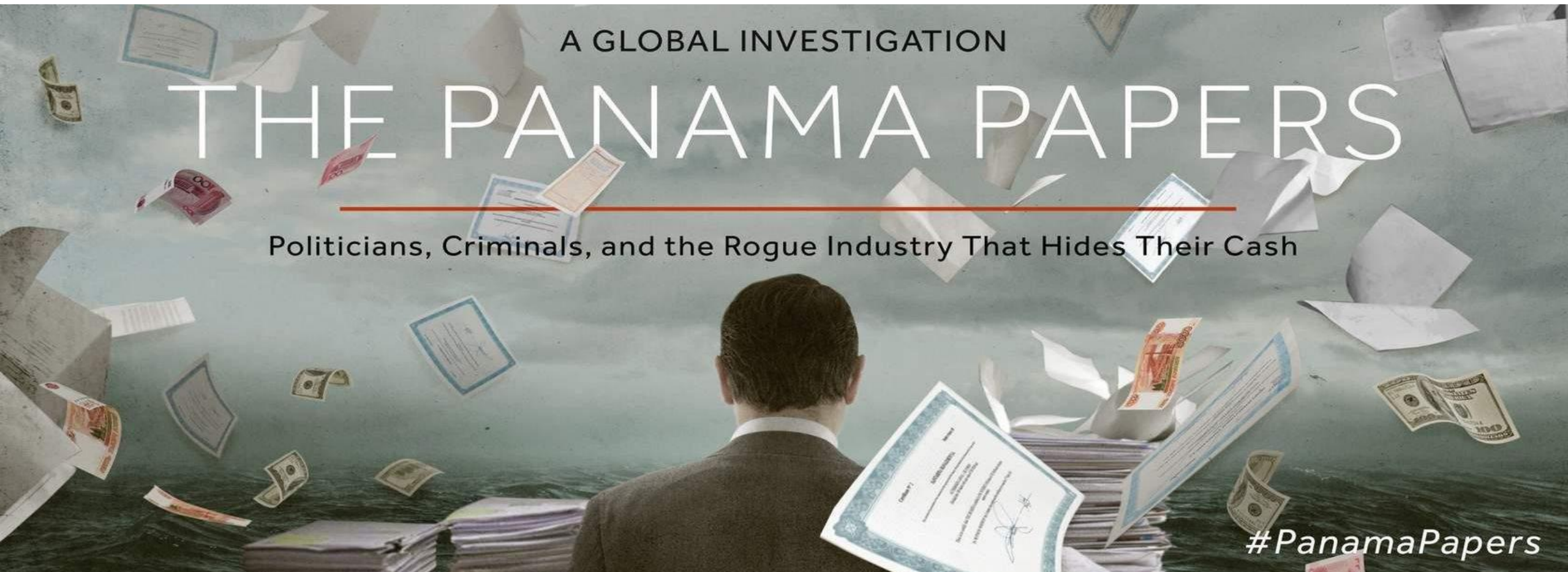

- У 2008 році були викриті подробиці співробітництва Siemens та уряду Греції на чолі з прем'єр-міністром Костасом Сімітісом в період підготовки до Літніх Олімпійських ігор 2004 в Афінах.
- Компанія здійснювала підкуп чиновників для того, щоб безперешкодно отримувати державні контракти на виконання робіт, пов'язаних із переведенням телефонної мережі ОТЕ на цифровий формат, створення систем комунікації для грецької армії, а також забезпечення систем спостереження для Олімпійських ігор 2004 року.
- Загальна сума хабарів сягала 100 млн. євро.

«Панамські папери» оприлюднили на початку квітня 2016 року журналісти з 76 країн світу. Розслідування спиралося на витік документів із панамської фірми Mossack Fonseca (компанія, яка реєструвала офшорні компанії).

Після опрацювання документів стало відомо про приховані в офшорах статки 12 нинішніх та колишніх лідерів країн, 128 інших чільних посадовців та цілої низки відомих особистостей (наприклад, Леонеля Мессі).

- Згідно з оприлюдненими даними, футболісту Ліонелю Мессі та його батьку належить офшорна компанія Mega Star Enterprises, зареєстрована у Панамі. Вперше вона згадується в архівах Mossack Fonseca ще 13 червня 2013 року. На наступний день іспанська прокуратура висунула проти обох Мессі звинувачення в багатомільйонних податкових махінаціях.
- У 2016 році Мессі та його батька, Хорхе Мессі, звинуватили в ухиленні від сплати податків на суму 4,1 мільйона євро за період 2007-2009 років. В Іспанії їх засудили до 21 місяця тюремного ув'язнення. Проте, за іспанським законодавством, покарання терміном менше двох років зазвичай не виконується у вигляді реального ув'язнення для осіб, які вперше вчинили злочин. Тому Мессі не сидів у в'язниці, натомість він та його батько сплатили великі штрафи, що разом з покриттям боргу становило близько 2 мільйонів євро для Мессі і 1,5 мільйона євро для його батька.
- Ця справа привернула багато уваги, оскільки Мессі є відомою публічною фігурою, але ситуація була врегульована через сплату штрафів.

Межигір'я стало символом корупції в Україні. З 1935 до 2007 року Межигір'я було державною урядовою резиденцією, поки не було виведено в приватну власність у 2007 році як обмін зі підставною приватною компанією.

Водночас держава віддала майна, за підрахунками слідства, на 540 мільйонів гривень. А отримала за це лише 100-річну будівлю колишньої лікарні. Земля в "Межигір'ї" залишалася державною. Але її передали в оренду на 49 років за сміхотворною ціною в 4 гривні за сотку на місяць — у тисячі разів дешевше від реальної вартості.

Поле для гольфу, страусина ферма, приватний зоопарк і повнорозмірна копія Іспанського Галеона — це лише деякі з визначних пам'яток Межигір'я, багатомільйонної садиби колишнього президента України Віктора Януковича площею 137 гектарів. Нині Межигір'я стало туристичною атракцією - справжнім музеєм корупції.

У червні 2019 року в Чехії на протести вийшли близько 200 тисяч людей з вимогою відставки прем'єр-міністра Андрея Бабиша.

Приводом стала кримінальна справа проти Бабиша за підозрою в шахрайстві з фондами Європейського союзу. Стверджується, що сімейна фірма Бабиша отримала субсидії в розмірі \$2 млн від ЄС з порушенням закону.

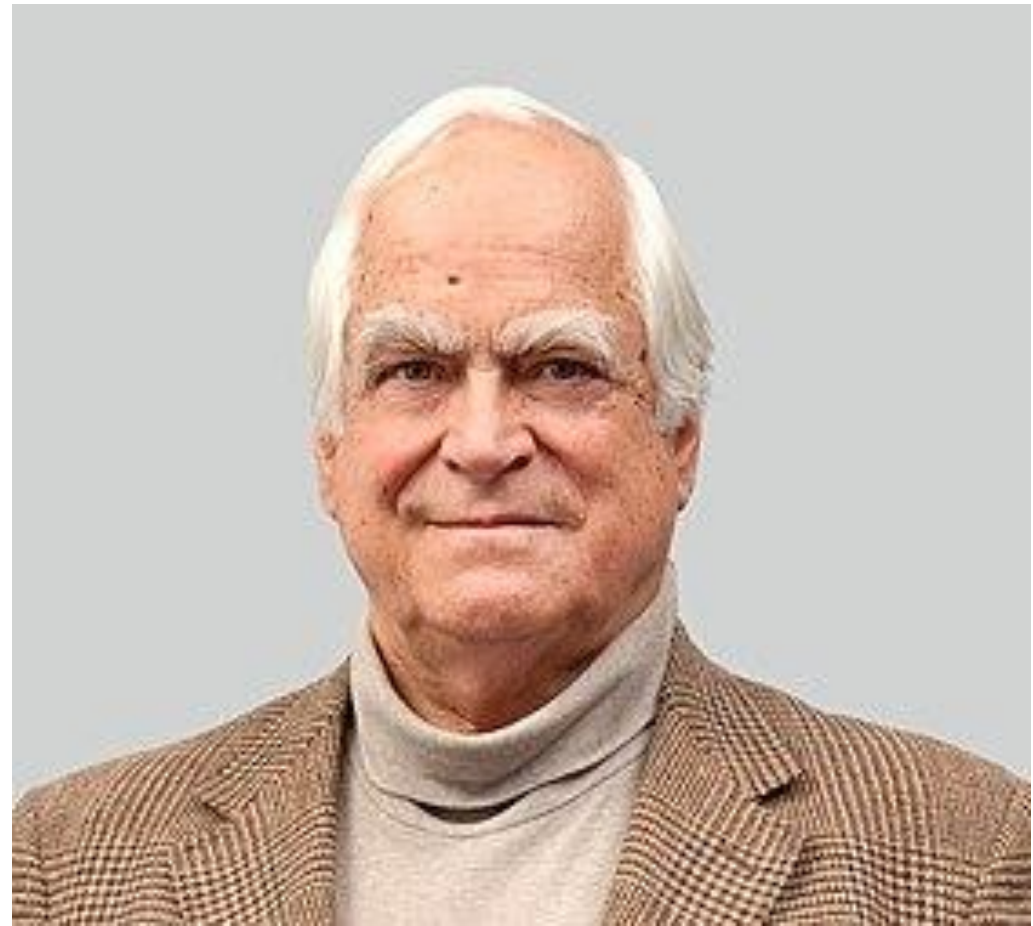
Єврокомісія також звинуватила прем'єра Чехії в конфлікті інтересів при отриманні дотацій для його холдингу Agrofert.

3. Поширеність корупції

- **Оцінюючи рівень корупції,** традиційно користуються Індексом сприйняття корупції, який із **1995** року розраховує міжнародна антикорупційна неурядова організація **Transparency International.**

Трансперенсі Інтернешнл — антикорупційна організація, заснована 1993 року в Берліні колишнім директором Світового банку Пітером Айгеном. Має представництво більш ніж у 110 країнах світу. Організація найбільш відома Індексом сприйняття корупції та Глобальним корупційним барометром.

ЩО МИ ЗРОБИЛИ ДО ЦЬОГО ЧАСУ

250 000+

Люди допомагали повідомити про корупцію в усьому світі через наші Центри адвокації та правових консультацій (ALAC).

140

Країни підписали Конвенцію ООН проти корупції (UNCAC), яку ми допомогли створити.

8000+

Компанії в усьому світі взяли на себе зобов'язання зупинити корупцію в результаті нашої корпоративної ініціативи сталого розвитку.

150+

Світові лідери прислухалися до нашого заклику та включили корупцію до Цілі 16 сталого розвитку.

ЩО МИ РОБИМО

Ми притягуємо до відповідальності впливових і корумпованих, викриваючи системи та мережі, які сприяють корупції. Ми виступаємо за політику та створюємо коаліції, щоб змінити статус-кво.

Наше бачення світу без корупції не є самоціллю. Це боротьба за соціальну та економічну справедливість, права людини, мир і безпеку.

Притягнення можновладців до відповідальності за спільне благо

Політична чесність означає постійне використання політичної влади в суспільних інтересах, незалежно від приватних інтересів, а не використання влади для підтримки власного багатства та становища.

Розуміння «суспільного інтересу» постійно розвивається і іноді викликає гострі дискусії. Залишається очевидним те, що політична доброчесність можлива лише тоді, коли протягом усього політичного процесу існують гарантії:

- Процес обрання, призначення чи вибору тих, хто має владу, вільний від неправомірного впливу приватних інтересів.
- Усі зацікавлені сторони мають інклюзивні, відкриті та значимі можливості однаково впливати на прийняття рішень.
- Політичні рішення та особи, які мають владу, підлягають контролю з боку громадськості та інституційних перевірок, з наслідками для використання влади для приватної вигоди.

НАШІ ПРІОРИТЕТИ

Ми зосереджуємося на питаннях, які найбільше впливають на життя людей.

Перегляньте всі наші пріоритети.

Політична чесність

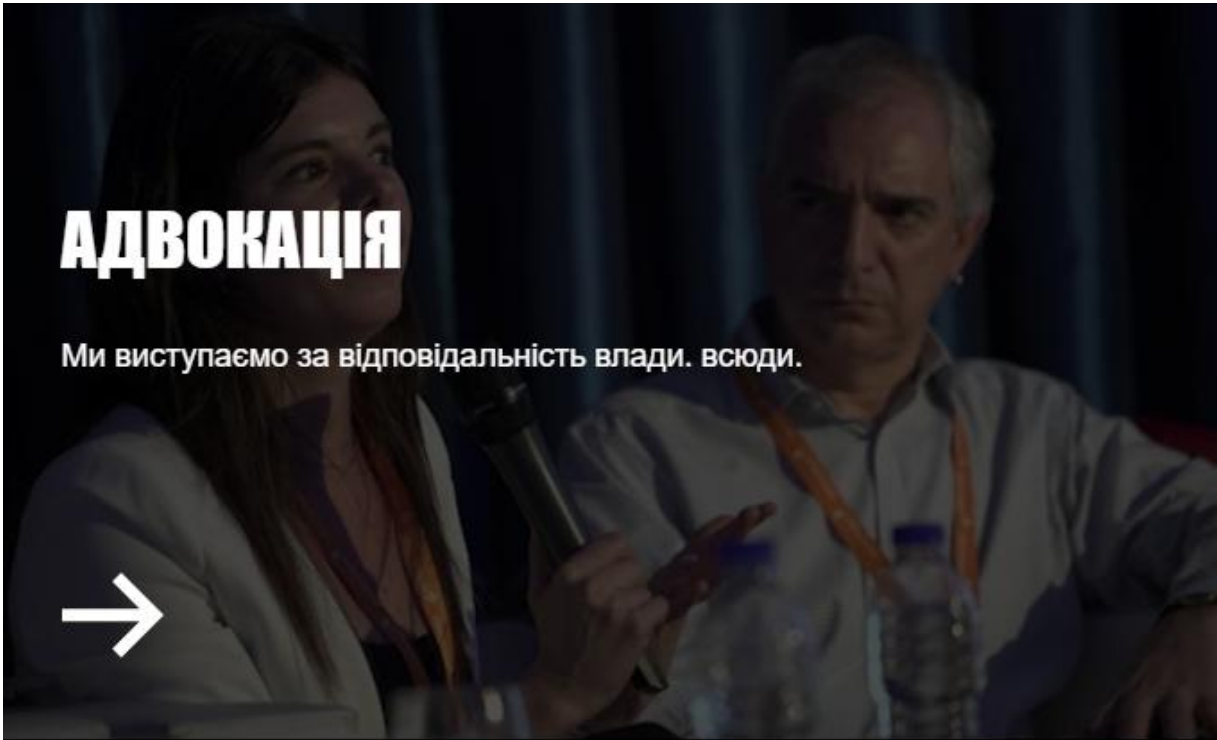
Брудні гроші

БРУДНІ ГРОШІ

Ми працюємо над тим, щоб закрити лазівки у світовій фінансовій системі, які дозволяють процвітати корупційним схемам, а гроші, вкрадені в людей, відмивати та приховувати.

A woman with long dark hair is speaking into a microphone. Next to her, a man with grey hair is looking towards the camera. They are both wearing lanyards with badges. The background is dark and out of focus.

АДВОКАЦІЯ

Ми виступаємо за відповідальність влади. всюди.

Міжурядові органи →

Організації громадянського суспільства →

Журналістське розслідування →

Не бракує угод між урядами щодо боротьби з корупцією. Чого не вистачає, так це їх ефективного та послідовного впровадження способами, які принесуть користь людям у повсякденному житті.

Міжнародна співпраця має важливе значення для боротьби з широкомасштабною транскордонною корупцією.

Один із найефективніших способів тиску на впливових акторів — це просто висвітлити їхній (недостатній) прогрес у виконанні власних зобов'язань. Для цього ми працюємо з нашими національними партнерами для підготовки незалежних звітів про хід роботи та представлення результатів на публічних заходах і в ЗМІ.

ДОСЛІДЖЕННЯ

Щоб покінчити з корупцією, ми повинні її спочатку зрозуміти. Тому ми дивимося, що спричиняє корупцію та що проти неї діє.

Індекс сприйняття корупції →

Глобальний барометр корупції →

Центр знань →

ПРОЕКТИ

Наші інноваційні, масштабовані та засновані на фактах проекти, що фінансуються донорами в багатьох країнах, пропонують рішення для запобігання та припинення корупції.

Перегляньте всі наші проекти.

Програма доброчесності управління кліматом →

Глобальний антикорупційний консорціум →

Пакт доброчесності – глобальний стандарт захисту стратегічних державних інвестицій →

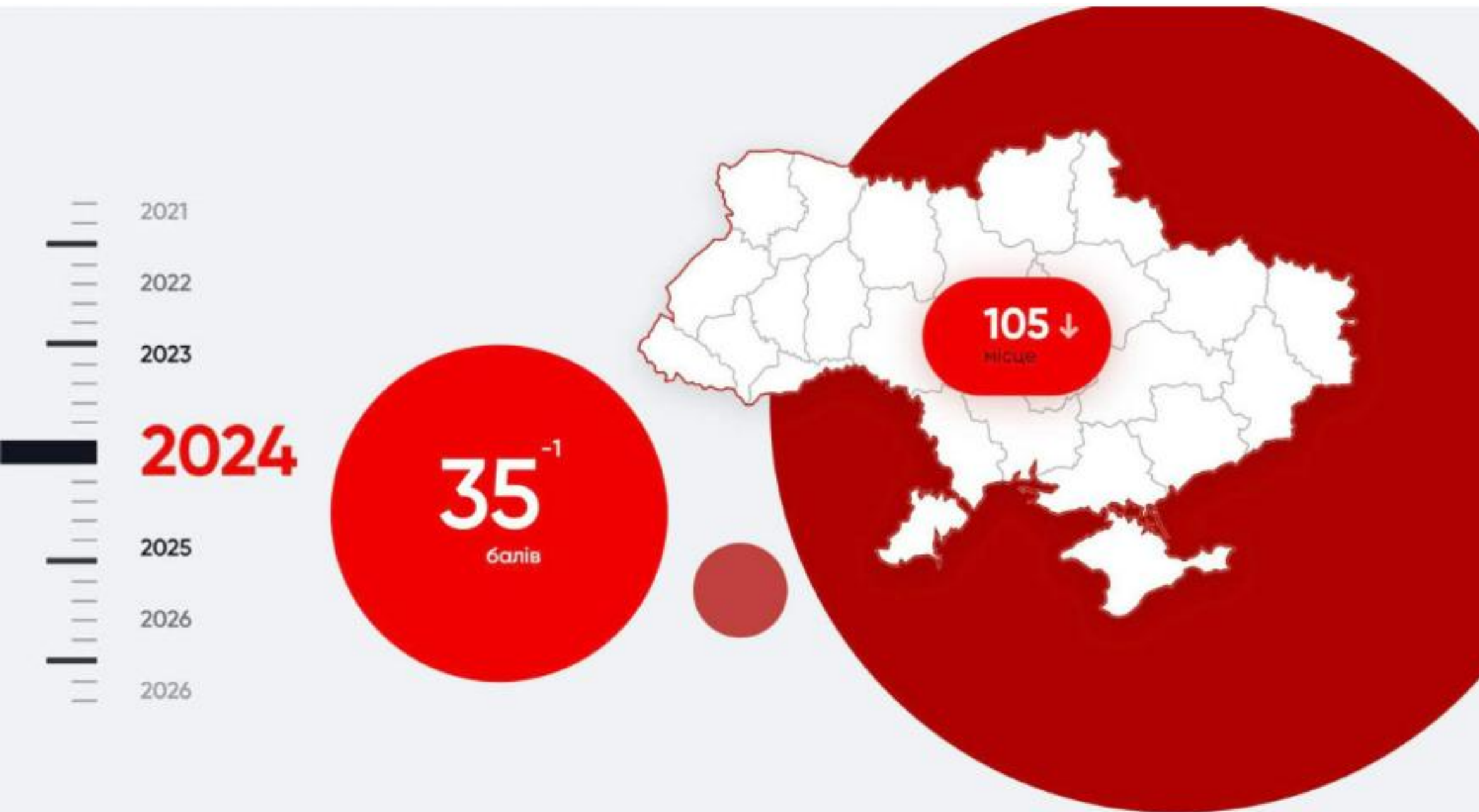
Індекс сприйняття корупції Corruption Perceptions Index

- **Як розраховуються бали країни?**
- Оцінка кожної країни є комбінацією щонайменше 3 джерел даних, отриманих із 13 різних досліджень і оцінок корупції. Ці джерела даних збирають різноманітні авторитетні установи, зокрема Світовий банк і Всесвітній економічний форум.
- Ключовим показником Індексу є кількість балів, а не місце в рейтингу. Мінімальна оцінка (0 балів) означає, що корупція фактично підміняє собою державу, максимальна (100 балів) свідчить про те, що корупції майже немає житті суспільства.

Яку корупцію вимірює CPI?

- ✓ Хабарництво
- ✓ Нецільове використання державних коштів
- ✓ Чиновники використовують свої державні посади в приватних цілях, не зазнаючи наслідків
- ✓ Здатність урядів стримувати корупцію в державному секторі
- ✓ Надмірна бюрократична тяганина в державному секторі, яка може збільшити можливості для корупції
- ✓ Кумівські призначення на державну службу
- ✓ Закони, які гарантують, що державні службовці повинні розкривати свої фінанси та потенційні конфлікти інтересів
- ✓ Правовий захист осіб, які повідомляють про факти хабарництва та корупції
- ✓ Захоплення держави вузькими інтересами
- ✓ Доступ до інформації про громадські справи/діяльність уряду

ІНДЕКС СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ — 2024

Перші місця в рейтингу незмінно займають Данія, Фінляндія, Нова Зеландія, Норвегія, Сінгапур, Швеція і Швейцарія. У кінці списку опинилися країни, де вже тривалий час нестабільна політична ситуація, а уряди тільки частково контролюють територію країни: Південний Судан, Сирія, Венесуела, Сомалі.

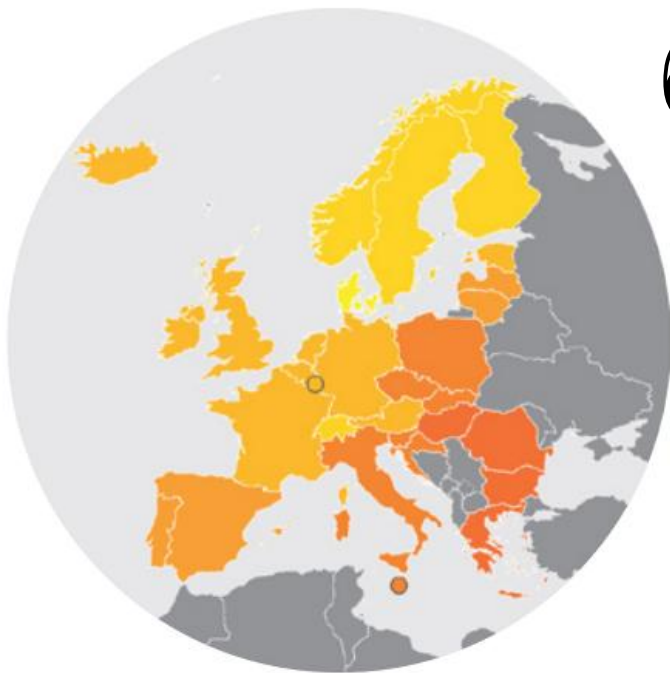
35 балів зі 100 можливих отримала Україна в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index — CPI) за 2024 рік. У новому дослідженні Transparency International наша країна посідає 105 місце поміж 180 країн.

Таким чином, після відчутного приросту на три бали у 2023 році вже у 2024-му Україна дещо втратила позиції в антикорупційній боротьбі. Основними ж драйверами змін залишаються реформи, спрямовані на євроінтеграцію і виконання міжнародних зобов'язань.

Місце в рейтингу	Країна	Кількість балів	African Development Bank CPIA	Bertelsmann Foundation Sustainable Governance Index	Bertelsmann Foundation Transformation Index	Economist Intelligence Unit Country Ratings	Freedom House Nations in Transit	Global Insights Country Risk Ratings	IMD World Competitiveness Yearbook	PERC Asia Risk Guide	PRS International Country Risk Guide	Varieties of Democracy Project	World Bank CPIA	World Economic Forum EOS	World Justice Project Rule of Law Index
1	Denmark	90		97		83 ⁻⁷		85 ⁺²	97 ⁻¹		100	75 ⁻⁴		95 ⁺¹³	87 ⁻¹
2	Finland	88 ⁺¹		97 ⁺⁹		83 ⁻⁷		85 ⁺²	93 ⁺³		96 ⁺³	74 ⁻⁴		92 ⁺⁵	84 ⁻²
3 ⁺²	Singapore	84 ⁺¹			77 ⁺⁴	83 ⁻⁷		85 ⁺²	82 ⁺⁵	89	78 ⁻⁵	74 ⁻⁴		100 ⁺¹¹	84
4 ⁻¹	New Zealand	83 ⁻²		87 ⁻¹⁰		83 ⁻⁷		85 ⁺²	87		96 ⁺³	74 ⁻⁴		72 ⁺¹	83 ⁺¹
5 ⁺⁴	Luxembourg	81 ⁺³				83 ⁺¹¹		72 ⁺¹	77 ⁻¹		87 ⁺²	73 ⁻⁴		92 ⁺¹⁰	79 ⁻¹
5 ⁺¹	Switzerland	81 ⁻¹		87 ⁻¹		83 ⁻⁷		72 ⁺¹	87 ⁺²		87 ⁺²	74 ⁻³		76 ⁻⁵	
5 ⁻¹	Norway	81 ⁻³		87 ⁻¹		83 ⁻⁷		85 ⁺²	79 ⁺³		87 ⁺²	74 ⁻⁴		67	84 ⁻³
8 ⁻²	Sweden	80 ⁻²		87 ⁻¹		83 ⁻⁷		85 ⁺²	73 ⁻⁷		96 ⁺³	74 ⁻⁴		61	84 ⁻²
9 ⁻¹	Netherlands	78 ⁻¹		57 ⁻⁵		83 ⁻⁷		72 ⁺¹	87 ⁺¹		87 ⁺²	74 ⁻³		83 ⁺⁷	81 ⁻¹
10 ⁺⁴	Australia	77 ⁺²		67 ⁻³		83 ⁺¹¹		85 ⁺²	77 ⁺²	89 ⁺²	78 ⁺²	73 ⁻⁴		62 ⁺³	79
10 ⁺¹	Ireland	77		77 ⁻²		67 ⁻⁵		72 ⁺¹	88 ⁺¹		78 ⁺²	73 ⁻³		84 ⁺¹⁰	79 ⁻¹
10 ⁺⁹	Iceland	77 ⁺⁵				67 ⁻⁵		72 ⁺¹	91 ⁺⁵		78 ⁺²	73 ⁻⁴		81 ⁺⁴	
13 ⁻¹	Estonia	76		87 ⁻¹	86 ⁺⁵	67 ⁻⁵	74 ⁺⁶	72 ⁺¹	81 ⁻²		69 ⁺²	72 ⁻⁴		79 ⁺⁶	75 ⁻¹
13 ⁺³	Uruguay	76 ⁺³			82 ⁺⁵	83 ⁺¹¹		72 ⁺¹			78 ⁺²	70 ⁻²		76 ⁺⁶	70 ⁻²
15 ⁻⁶	Germany	75 ⁻³		77 ⁻²		83 ⁻⁷		72 ⁺¹	74 ⁻¹³		78 ⁻⁵	74 ⁻³		63 ⁺³	80 ⁺¹
15 ⁻³	Canada	75 ⁻¹		87 ⁺⁸		83 ⁻⁷		72 ⁺¹	68 ⁻⁶		78 ⁺²	73 ⁻³		60 ⁻³	77 ⁻²

- На жаль, корупція — настільки поширене явище, що може проявлятися всюди. Різниця полягає в тому, що частина країн та їхніх суспільств не толерують корупції, мають інструменти й інститути для боротьби з нею та застосовують їх, а частина — ні.
- Індекс сприйняття корупції від Transparency International є чи не найбільш відомим дослідженням у цій темі.
- Водночас важливо згадати про Систему оцінки ефективності державного управління, що включає в себе Індекс верховенства права, який розробив і використовує Світовий банк. Цей Індекс відображає забезпечення законності в країні. Він враховує стан урядових повноважень, рівень корупції, відкритість уряду, забезпечення порядку й безпеки, цивільного та кримінального правосуддя.

Регіон з найвищим та найнижчим балом

HIGHEST SCORING REGION

**WESTERN EUROPE &
EUROPEAN UNION**

65/100

LOWEST SCORING REGION

**SUB-SAHARAN
AFRICA**

33/100

Цікаві факти, щодо покарання корупціонерів в
різних країнах

Китай

- У Китаї покарання за корупцію жорстке — його часто ставлять за приклад. Ще недавно там практикували розстріл, але зараз все трохи складніше. Корупція входить до переліку з 13 особливо тяжких злочинів, за які можуть засудити довічно або стратити за допомогою смертельної ін'єкції. Страту застосовують тільки в разі, якщо сума крадіжки або хабаря перевищує \$ 445 тисяч.
- Часто суд відтерміновує страту на 2 роки, і якщо засуджений співпрацює зі слідством і добре поводиться, то йому замінюють страту на довічне ув'язнення.
- Точна кількість страчених за корупцію невідома, Пекін не надає офіційні дані. Але приблизно, за даними Amnesty International, у Китаї за останні 10 років стратили до 20 тисяч осіб за різні злочини. У той час як за корупцію засудили майже півтора мільйона чиновників. Останні гучні корупційні справи в Китаї теж не закінчувалися стратою. У 2018 році колишній член Політбюро КПК Сунь Чженцай отримав довічне за хабарі на суму \$ 25 млн .

Таїланд

- У 2015 році Національна антикорупційна комісія Таїланду розробила поправки в Антикорупційний Акт 1999 року, запровадивши страту за особливо великі хабарі та зловживання службовим становищем. До того чиновникам загрожувало максимум довічне, а в середньому 10–20 років в'язниці. Правозахисники розкритикували новий закон, адже з 2009 року в Таїланді взагалі нікого не страчували.

В'єтнам

- У В'єтнамі чиновника можуть засудити на довічне або стратити, якщо сума розкрадань вища за 500 млн в'єтнамських донгів (близько \$ 21 тисячі або хабар понад 300 млн.)
- Комуністична партія В'єтнаму оголосила 2019-й роком «Безперервної і рішучої боротьби з корупцією». Попри це в'єтнамський суд ставиться до корупціонерів не так суворо, як, приміром, до наркоторговців, яких найчастіше страчують. До прикладу, колишній міністр інформації Нгуєн Бак Шон отримав довічне за хабар \$ 3 млн. Тринадцять спільників ексміністра отримали різні терміни від 2 до 20 років.

Італія

- В Італії довічне ув'язнення загрожує тільки за особливо тяжкі злочини — вбивство з обтяжуючими, тероризм, державна зрада. Корупція до них не належить, але є один важливий нюанс — антимафіозне законодавство. Всі кримінальні справи, у яких замішана мафія, в Італії — особливі, і покарання за них тяж. Приміром, якщо корумпований чиновник пов'язаний із мафією, то він автоматично позбавляється права на умовно-дострокове звільнення. Хоча за ним виходять на свободу багато довічників, в Італії його можна просити після перших 10 років у в'язниці.
- Але головний інструмент для боротьби з корупцією в Італії інший — конфіскації. Будь-яке майно, яке виходить за рамки офіційних доходів, можуть заарештувати й конфіскувати без рішення суду. І власнику доведеться самому доводити законність його походження. В середньому щороку в мафії та її спільників вилучають майно на 5 млрд євро. Спеціальна Комісія парламенту Італії по боротьбі з мафіозною діяльністю перевіряє всіх кандидатів на різні посади. У вересні 2020 року 13 осіб не допустили до місцевих виборів через можливі зв'язки з мафією і відкриті кримінальні справи.

Іран і Саудівська Аравія

- Правові системи Ірану і Саудівської Аравії засновані на шаріатському праві й сильно відрізняються від європейських, там є екзотичні санкції та їх ієрархія. В Ірані за крадіжку держмайна і звичайні крадіжки відрізають пальці та частину стопи, а рецидивістів садять довічно або страчують. Для пальців існують спеціальні гільйотини. Сума значення не має, тільки сам факт крадіжки. Якщо чиновник взяв хабар у наркоторговця, то покарання більш суворе — одразу смерть. У Саудівській Аравії відрубують руку або страчують.

- У 2016 році в Ірані до смертної кари засудили бізнесмена Бабака Занджані. Суд звинуватив його у привласненні \$ 2,5 мільярда державних грошей. Вирок досі не було виконано — спочатку Занджані повинен повернути вкрадене. Після цього він матиме шанс на амністію.

Кенія

- У багатьох африканських країнах законодавство змінюється часто, судову практику складно відстежити, а кримінальні справи проти корупціонерів рідко доходять до вироку. Приміром, у Кенії в червні 2020 року депутати парламенту Джон Валукє і Грейс Вахунгу отримали 69 і 67 років в'язниці за тіньові оборудки з кукурудзою на суму близько 300 млн кенійських шилінгів (близько \$ 2,7 млн)
- Формально це не довічне ув'язнення, але шансів вийти на свободу з таким терміном у них немає. При цьому великі терміни можуть скасувати, якщо Валукє і Вахунгу заплатять штраф по мільярду шилінгів (близько \$ 9 млн) з кожного. В кінці вересня обидва політики вийшли під заставу в 20 і 10 млн шилінгів. Не виключено, що вони підуть на угоду з судом і взагалі не сядуть до в'язниці.

Дякую за увагу!